

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2024 r. na posiedzeniu bez udziału stron
w sprawie B. Ś. oskarżonego z art. 157 § 1 k.k.

skargi obrońcy oskarżonego

na wyrok Sądu odwoławczego – wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy IV
Wydział Karny Odwoławczy

z dnia 2 lipca 2024 r., sygn. akt IV Ka 436/24,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Inowrocławiu II Wydział Karny

z dnia 5 marca 2024 r., sygn. akt II K 904/23 –

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. *a contrario*

postanowił

**oddalić skargę, a kosztami sądowymi postępowania skargowego
obciążyć oskarżonego B. Ś .**

B. Ś. został oskarżony o to, że w dniu 26 marca 2023 r. w K. przy ul. W., umyślnie dokonał uszkodzenia ciała M. K. w ten sposób, że uderzył go kilkukrotnie pięściami w okolicę twarzoczaszki oraz przewrócił na ziemię, wskutek czego pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci złamania ściany dolnej oczodołu lewego, krwiaka tkanek miękkich oczodołu lewego i prawego, krwiaka zatoki szczękowej lewej i sitowia, wylewów podspojówkowych obu gałek ocznych,

powodując naruszenie funkcjonowania czynności narządów ciała na okres przekraczający 7 dni, to jest o czyn z art. 157 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Inowrocławiu wyrokiem z dnia 5 marca 2024 r., sygn. akt II K 904/23, uniewinnił oskarżonego B. Ś. od zarzucanego mu czynu.

Od tego wyroku apelację wniósł prokurator, zarzucając obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 167 k.p.k. i art. 4 k.p.k., wyrażającą się w ustaleniu przez Sąd okoliczności faktycznych na podstawie niekompletnego materiału dowodowego, a także błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku.

Wyrokiem z dnia 2 lipca 2024 r., sygn. akt IV Ka 436/24, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy IV Wydział Karny Odwoławczy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Inowrocławiu do ponownego rozpoznania.

Od tego wyroku Sądu odwoławczego wniósł skargę obrońca oskarżonego. Na zasadzie art. 539a § 2 k.p.k. oraz art. 539f k.p.k. w zw. z art. 425 § 3 k.p.k. w/w wyrok zaskarżył w całości na korzyść oskarżonego, zarzucając – na podstawie art. 539f k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. – wydanemu rozstrzygnięciu obrazę następujących przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to:

1/ art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. poprzez:

a/ bezpodstawne wydanie przez Sąd II instancji wyroku kasatoryjnego, przyjmując za podstawę prawną tego wyroku wystąpienie w sprawie reguły *ne peius* w sytuacji, gdy sąd ten nie dokonał żadnych odmiennych ustaleń faktycznych od Sądu I instancji oraz nie przeprowadził uzupełniającego postępowania dowodowego, mimo równoległego stwierdzenia przez Sąd II instancji, że Sąd I instancji uchylił się od wymaganej inicjatywy dowodowej, a owych braków w inicjatywie dowodowej Sąd II instancji w żadnym stopniu nie konwalidował, do czego był uprzednio obowiązany, przyjmując obraną przez siebie podstawę wydania wyroku kasatoryjnego;

b/ bezpodstawne wydanie przez Sąd II instancji wyroku kasatoryjnego, przyjmując za podstawę prawną tego wyroku wystąpienie w sprawie reguły *ne peius* w sytuacji, gdy ów Sąd nie podniósł, że zachodzi możliwość realna skazania oskarżonego w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, a na przeszkodzie

wydaniu wyroku skazującego stałaby wyłącznie okoliczność, że oskarżony został przez Sąd I instancji uniewinniony od zarzucanego mu czynu;

2/ art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 2 k.p.k. - poprzez nieuprawnione wydanie wyroku kasatoryjnego, stanowiące pokłosie rozpoznania przez Sąd II instancji sprawy z przekroczeniem granic kontroli odwoławczej wyznaczonych granicami zaskarżenia, zarzutami i kierunkiem zaskarżenia apelacji oskarżyciela publicznego, wyrażającej się uznaniem za zasadne zarzutów obrazy art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k., które nie zostały podniesione w wywiedzionej przez oskarżyciela publicznego apelacji;

3/ art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3a k.p.k. - poprzez nieuprawnione wydanie wyroku kasatoryjnego, stanowiące pokłosie wydania tego wyroku na skutek uznania za zasadny zarzutu oskarżyciela publicznego co do obrazy przepisu postępowania art. 167 k.p.k., w sytuacji, gdy podniesienie tego zarzutu było z mocy ustawy niedopuszczalne (art. 427 § 3a k.p.k.) z uwagi to, że dowody, których nieprzeprowadzenia przez Sąd I instancji z urzędu zarzucał oskarżyciel publiczny, nie są przydatne do ustalania: czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k. lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.;

4/ art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 zd. 2 i zd. 3 k.p.k. - poprzez:

a/ nieuprawnione dokonanie *implicite* przez Sąd II instancji wskazań dotyczących oceny poszczególnych dowodów, kierunkujących treść orzeczenia Sądu I instancji, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania,

b/ poczynienie *implicite* wadliwych wskazań dotyczących sposobu przeprowadzenia dowodu z uzupełniających zeznań świadka I.P., prowadzących do przeprowadzenia tej czynności dowodowej w obecności oskarżonego i dokonania swoistego ponownego okazania wizerunku/osoby w sposób niewyłączający sugestii - w obecności oskarżonego zajmującego miejsce na ławie oskarżonych - oraz z naruszeniem zasady niepowtarzalności czynności okazania.

Podnosząc powyższe, w oparciu o przepis art. 539e § 2 k.p.k., skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga wniesiona przez obrońcę oskarżonego okazała się niezasadna.

Zgodnie z art. 539a § 1 i 3 k.p.k. skargę na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania można wnieść, gdy wydanie na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o charakterze kasatoryjnym naruszało art. 437 k.p.k. lub też, gdy przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Z treści powyższych przepisów wynika, że rozpoznanie skargi musi ograniczać się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest więc jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne.

Nie jest też możliwe ocenienie w tym trybie przez Sąd Najwyższy, czy zaistniały merytoryczne podstawy określone w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego – nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie. Analiza sprawy natomiast nie wykazała, by doszło do naruszenia art. 437 k.p.k. – co jest jedyną płaszczyzną oceny dokonywanej w trybie przepisu art. 539a § 1 i 3 k.p.k.

Sąd I instancji w niniejszej sprawie zdecydował - „Zgodnie z art. 5 § 2 k.p.k., nie dające się usunąć wątpliwości, rozstrzyga się na korzyść oskarżonego. Sąd miał na względzie okoliczność, że oskarżony nie musiał w żaden sposób dowodzić swojej niewinności. Korzystał bowiem z domniemania niewinności zawartego w art. 5 § 1 k.p.k. W ocenie Sądu, oskarżyciel nie dostarczył dowodów podważających to domniemanie. Oskarżony nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, natomiast pozostałe dowody w sprawie, w tym zeznania świadków nie dostarczyły takiego materiału dowodowego, który w sposób niewątpliwy wskazywałby na sprawstwo i winę oskarżonego co do czynu mu zarzucanego, zaś fakt przebywania

przez oskarżonego w dniu w jakim miało nastąpić dokonanie zarzucanego oskarżonemu czynu na zwolnieniu lekarskim z powodu jego niezdolności do pracy pogłębia stan wątpliwości co do dokonania przez niego tego czynu”.

Przede wszystkim, taka ocena dowodów wynikała z tego, iż Sąd Rejonowy uznał za niewiarygodne zeznania pokrzywdzonego pobiciem, który wskazywał bez żadnych wątpliwości, że sprawcą był oskarżony – „z tego względu, iż był skonfliktowany z osobą oskarżonego, ponadto, że zaprzeczył w swych zeznaniach złożonych przed sądem, by był po spożyciu alkoholu, a stoi to w sprzeczności z zeznaniami świadka K. B. ”.

Natomiast z treści uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego wynika, że Sąd ten dokonał zupełnie odmiennej oceny materiału dowodowego w sprawie. Wskazał - „Sąd Rejonowy nie dokonał prawidłowej oceny dowodów i w oparciu o niepełny materiał dowodowy dokonał uproszczonych, niezasadnych i co najmniej przedwczesnych ustaleń faktycznych. Sąd I instancji uchylił się od wymaganej inicjatywy dowodowej wyprowadzając jedynie przedwczesne, nieuzasadnione ustalenia nie poprzedzone gruntowną analizą całego materiału dowodowego”.

Sąd odwoławczy bardzo szczegółowo odniósł się do materiału dowodowego przeprowadzonego w sprawie i jego oceny przez Sąd I instancji. Wskazał w szczególności, w jaki sposób ocena dowodów poczyniona przez Sąd I instancji godziła w zasady tej oceny określone art. 7 k.p.k. Ostatecznie stwierdził - „Sąd I instancji nie zgromadził w zgodzie z przepisami postępowania, pełnego materiału dowodowego, niezbędnego do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu. Wyciągając przedwześnie wnioski oparte o art. 5 § 2 k.p.k. pominął inne dostępne środki dowodowe jak zeznania męża i córki świadka I.P.. Zdaniem Sądu odwoławczego Sąd I instancji nie dokonał zgodnej z wszelkimi wymogami i zasadami procesowymi, wszechstronnej, rzetelnej i wnikliwej analizy oceny całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Ocena opierała się na pochopnych, uproszczonych i przedwczesnych wnioskach opartych jedynie o art. 5 § 2 k.p.k.”. W szczególności Sąd ten wskazał, że „zeznania pokrzywdzonego były konsekwentne od samego początku. To on zawiadomił policję o zdarzeniu, zrobił zdjęcie odchodzącego z miejsca zdarzenia sprawcy. Z opinii sądowo-lekarskiej (k. 25-26) wynikał również patomechanizm powstałych

obrażeń ciała. Zgodnie z opinią pisemną biegłego obrażenia mogły powstać na skutek uderzeń zadanych pięścią w okolice twarzoczaszki. Sąd I instancji uchylił się również od oceny zdjęcia sporządzonego przez pokrzywdzonego na miejscu zdarzenia”. Jako powód uchylenia zaskarżonego wyroku Sąd odwoławczy wskazał art. 454 § 1 k.p.k.

Obecnie obrońca podnosi, że, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, „sama tylko możliwość wydania takiego wyroku [uchylającego – przyp. SN] w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.”. Zdaniem skarżącego - „W realiach niniejszej sprawy Sąd II instancji - pomimo obranej przez siebie podstawy wyroku (art. 454 § 1 k.p.k.) - nie zawarł jakiegokolwiek wyraźnego stwierdzenia, że zasadnym jest skazanie oskarżonego za zarzucany mu czyn, a uczynienie tego przez Sąd Odwoławczy jest niemożliwe z uwagi na reguły *ne peius*”.

Z taką opinią nie można się zgodzić. Sąd odwoławczy jasno i stanowczo, w sposób umotywowany wyjaśnił, na podstawie jakich dowodów należało uznać, że oskarżony dopuścił się zarzucanego mu przestępstwa. Całkowicie bezpodstawną jest ocena skarżącego, jakoby Sąd odwoławczy jedynie ogólnikowo odniósł się do zarzutów apelacji prokuratora. Niezasadne jest także twierdzenie, że dokonując ich oceny wyszedł poza granice oskarżenia, a także, iż przeprowadzenie wskazanych przez Sąd odwoławczy dowodów nie mogło mieć wpływu na treść orzeczenia, bowiem nawet jeśli obecnie skarżący ocenia je jako nieprzydatne do ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, to odmiennej oceny dokonał Sąd odwoławczy.

Jednocześnie obrońca wskazuje, że „pomimo rzekomego dostrzeżenia braków w postępowaniu dowodowym, Sąd Odwoławczy nie przeprowadził uzupełniającego postępowania dowodowego, do czego był uprawniony, a przy ferowanej tezie o <<niepełności>> materiału dowodowego - wręcz obowiązany”. Nie dostrzega więc obrońca istoty zasady wynikającej z art. 454 § 1 k.p.k., a więc tego, że chociaż Sąd odwoławczy dokonał oceny dowodów, to w świetle tego przepisu nie miał możliwości czynienia ustaleń na niekorzyść oskarżonego.

W rezultacie analizy uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego oczywistym jest, że konieczne było uchylenie wyroku Sądu I instancji, skoro zgodnie z art. 454

§ 1 k.p.k. sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. W takim wypadku kontrola skargowa przeprowadzana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu prowadzonym w oparciu o art. 539a k.p.k. obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, że sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Sąd odwoławczy nie miał możliwości dalszego procedowania w sytuacji, w której uznał, że zachodzą podstawy do wydania wyroku pogarszającego sytuację prawną oskarżonego (i to niezależnie od tego, czy opiera się ono na odmiennej interpretacji dotychczas przeprowadzonych dowodów, czy też jest ono wynikiem dopuszczenia przez sąd *ad quem* dodatkowych dowodów).

Z analizy treści uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego wynika przy tym, że podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji nie była wyłącznie sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem I instancji, a realne przekonanie o konieczności bezwarunkowego skazania oskarżonego (*por. tak Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSKNKW 2018, z. 11, poz. 73 i w wyroku z dnia 24 lipca 2019 r., IV KS 30/19, LEX nr 269538*).

Dlatego też w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Bydgoszczy nie naruszył art. 437 § 2 k.p.k. uchylając wyrok Sądu Rejonowego w Inowrocławiu i przekazując mu sprawę do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. postanowiono jak w części wstępnej postanowienia.

[J.J.]

[ał]